

117349
64360

11/24

OL

EGYETEM

Társadalmi-éleludományos

FOLYÓÍRAT

1916. II. évfolyam

Október—nov. hó

1—2. szám.

Főszerkesztő

Kiss Zsigmond

Felelős szerkesztő

Kovács Lajos

Kiadóhivatali főnök

Rázsó Pál

Munkatársak:

Theológiai karról

Filep Gusztáv

Jogi karról

Gáspár Endre

Bölcsészeti karról

K. Simon Károly

MEGJELENIK

havonta 1-szer előfizet. ára

egész évre 3 k. egy szám 30 f.

KIADJA AZ EGYETEMI KÖR

TARTALOMJEGYZÉK.

BEKÖSZÖNTŐ.

TANULMÁNYOK: Az egyetemi ifjúság kötelességei a világháború alatt. Írta: K. Simon Károly. — Csokonai Vitéz Mihály. Emlékbeszéd. Filep Gusztáv. — A zenei művelvezetről. Írta: Kabay Kálmán.

TÁRCA: Don Miguel de Cervantes Saevedra: Margit királyné románca. Fordította: Gáspár Endre. — Anyámhoz. Papp Sándor. — Vajjon megérem-e? ... Kelemen Gyula.

KÜLÖNFÉLÉK: Híreink.

Felhívás!

A Debreceni Egyetemi Kör az idén is megindítja lapját: „Az Egyetem”-et, hogy a nagyközönséget az ifjúság életéről tájékoztassa. Kérjük a szíves támogatást és jóindulatot.

A Szerkesztőség.

~ AZ ELŐFIZETÉSI ÖSSZEG RÁZSÓ PÁL ~
~ KIADÓHIVATALI FŐNÖK CÍMERE ~
~ KÜLDENDŐ. KOLLÉGIUM. DEBRECZEN. ~

Mindennemű közlemény és kézirat a főszerkesztő
~ címére: Debreczen, (Kollegium) küldendő. ~

Hirdetések felvételnek
a kiadóhivatalban, Kollégium, II. e. 7. sz.

Beköszöntő.

Jelen számmal „Az Egyetem“ II. évfolyamát nyitjuk meg. Vészterhes, vérzivataros, nehéz időben nehéz a művelt nagyközönség előtt egy társadalmi és tudományos folyóiratnak minden tekintetben megfelelnie, ha annak célja a nagyközönséget tájékoztatni mindazokról az eszmékről, gondolatokról, melyek ifjú egyetemünk ifjú polgárait foglalkoztatják. A nehéz háborús anyagi helyzet, — mint mindennek, — úgy nekünk is ellenségszűkül szegődött s majdnem arra kényszerítette Egyetemi Kőrünket, hogy folyóiratának kiadásáról lemondjon. Ezért is késett oly soká első számunk megjejenése.

Tudjuk és érezzük, hogy mily nehéz feladat megoldására vállalkoztunk akkor, amikor az ifjúság minket bizott meg lapjának szerkesztésével..., tudjuk és érezzük, hogg mily hatalmas akadályok gátoltak bennünket célunk elérése és vágyaink megvalósítása terén..., de akkor, amikor e nehéz feladat megoldására vállalkoztunk, csupán egy cél, egy idea lebegett és lebeghetett előttünk: Előre!

És most útjára bocsátjuk lapunkat, bízván abban, hogy a művelt nagyközönség pártolni fogja ifjúságunknak minden ideális és nagy célok elérésére irányuló törekvését, segíteni fogja kulturmunkájában, óhajainak elérésében, megvalósulásában!

Üdv az olvasónak!

A szerkesztőség.

TANULMÁNYOK

Az egyetemi ifjúság kötelességei a világháború alatt.

(Az „Egyetemi-Kör“ bölcsészeti szakosztályának a felolvasás ciklusát megnyitó, 1916 november 11-én tartott előadás.)

Hölgyeim és Uraim!

Engedjék meg, hogy mielőtt szakosztályi felolvasásaink sorozatát megkezdeném, „Az egyetemi ifjúság kötelességei a világháború alatt” címmel egy pár elvi kérdést vessek fel az általunk rendezendő felolvasó üléseknek tulajdonképeni céljáról.

A világháború az egyetemek ifjúságát is két, számban egymástól messze elütő csoportra osztotta. Valamennyi karból kiválva a többség fegyverek halálos zajában vívja az egyén, a népek, specialiter a sokat szenvedett magyarság haláltusáját. Szülőföldje lelkéhez nőtt tájaitól távol hullatja a magyar Egyetemek ifjúsága is valódi értékében emberi szóval fel nem becsülhető áldozatként ifjú piros vérét a már annyiszor megszentelt határokon. Ők, a távol harcosok hozzák ma a kötelességnek legdúsabb áldozatát. Mert vajjon tehet-e valaki többet, szolgálhat-e bárki momentán kiválóbb mértékben a maga és ezzel a közösség jobb sorsáért anrál, ki életét adja oda övéért, szeretteiért, egy boldog, színes jövőért. Egy élet munkáját fordítani a maga teljességében mások javára gyönyörű és igen keveseknek adatott modus vivendi. A többség életéből csupán részeket élhet a köz számára, magán tülemelkedett ünnepi hangulatú óráiban lebeghet előtte egy messzibb óhajítás, egy egyetemesebb cél. A béke minden örömét rég elfeledtetett hónapos szenvedések után a megvalósulás extázisának magasba emelkedett percén egyszerre semmisülni meg, önmagát illetőleg teljesen érdektelenül — valóban „dube et decorum“.

Ezt teszik ma távol küzdő kollégáink is, annyi más társadalmi rend tagjai közt nem az utolsó helyen. Letépetik a zúgó viharral életük még alig feslő bimbóját, melynek virulásán, az Élet szin pompás örömein való szétnyílásán nem gyönyörködtek még sem maguk, sem a közösség nem szedte még gazdag aratását megférriasodott erőik egy hosszú élet útjain kifejlő eredményein.

Hadd szálljon el hát kedves kötelesség érzéseként az új háborús tanév elején szívből fakadó üdvözlötünk hős kollégáinkhoz! A magyar országútak, kis tanyák „bánat-orgonáin fújó szél“ necsak a távol szenvedők, sorsdöntők sirámaait zokogja az itthoni fülekbe. Hadd vigyen a messze harcterekre, szürke fogolytáborok alacsony vermeibe áldást esergő sóhajt az itthoni ajkáról a távol küzdők vére hullására, szenvedéseire, a szebb jövőt kivívó halálos munkájára. Erősítse az Ég továbbra is ernyedést nem ismerő karjukat, segítse meg élükön a magyarság jövőjét, nemzeti létét talán az idők végre elkövetkezett teljességében hintáló fegyvereiket!

A kötelességek megsúlyosbodott tömegében úgy érezzük, nem kisebb fontosságú rész vár az itthoniakra sem, különösen a magyar Egyetemek ifjúságára. Az itthon levőké a kitartó, relativ nyugodtsághoz mérten hanyatlani kész, de az idők szelétől terhesen fokozottan megkívánva végzett mindennapi munkálkodás. Az ifjúságnak, specialiter az Egyetemének, ahonnan a vezetők kerülnek ki — kötelessége ma az életnek, a fegyverek élén kiküzdött jövő megélésének, a szó valódi és teljes értelmében neki készülni. Az egyetemi tanulmányok annyi, amennyi éve ma kell, hogy az életbe bevezetődés ideje legyen, az önálló munkára, az önfelelősséges élet leélésére való előkészülés. Mert a fegyverek zajának az elnémulása után beköszöntő, reménységgel várandós kort többségben a most itthon levők, a még csak leendő „kész“, az életet a saját felelősségére élő egyének élik majd meg. Valóság ez már eddig is — sajnos — óriási százalékban. Egy új korszak nyílik a háború után már csak azért is, mert az új éveket szinte csaknem új egyének számolják majd, kik viszonylagosan rövidebb idő alatt jutottak más generációk helyére, hogy azoknak a régi művét új szellemenben folytassák. Az a sok jelzővel díszes jövő olyan lesz —, ha egyszer megkezdődhetik, amilyenekké az itthoniak elő-

készülnek rá, amilyen elvekre alapozzák — levonva a véres évek tanulságait — annak az új kornak a ménetét.

Kell, hogy az az új kor az „intelligens élet” koraként kezdődjék meg. Benne az egyén mindent azért és abból a szempontból tegyen, hogy ő „ember”, legyen erre büszke s az ennek megfelelésben találja legmagasabb kielégülését, élete célját és tartalmát. Legyen az újkor egyéne az emberségében tökéletes ember, aki ma — ritkább esetben — ideál. Ez az „ideál”: a nemesen emberi foglalja magában, hogy a béke kezdetével beköszöntő új kornak a hajnalán az emberi intelligencia egészséges, mert nemes: a békés, egész valójában az életet tenyésztő, a kulturát simán továbbfejlesztő sugarainak napja keljen fel. Az intelligentiának a nemesség, a közös emberi érdekeket egyetemlegesen kielégítő s egyúttal békésen történő megvalósulása legyen irányadó. Az emberi: az intelligentiának a nemesség jegyében kifejlődésének a fontosságán kell, hogy kiegyenlítődjenek, élüket vesztésük minden egyéni s nemzetegyéni törekvések. Erre az életre kell előkészülnünk, az intelligens életre vezető elveket lelkünkben, egész bensőnkben öntudatosítanunk.

Az intelligencia általánosságban az emberré fejlődhetés, az emberi élet lehetősége. Olyas valami, aminek normális foka, esetleg szokatlan mértékben szemünk elé táruló megvalósulási előkészítettsége benne rejlik ugyan szinte kiben-kiben, de a realitássá válása, az intelligens ember sohasem egyes egyedül önalkotás. Kinek-kinek már meglevő intelligencia megvalósultságok útjait kell megjárnia, nagy szellemek lelke kitérüléseit magában újra megélnie, közösleges szóval élve: az élettartalom jelentős részét, az egyéni termelés folytonos alapját tanulással szereznie meg. A kérdés ethikai, nem kevésbé tekintendő oldaláról később.

Az egyetemi ifjúság legmagasabb iskolája falain belül rész-kötelezettségként a tudományok önálló művelésére, legáltalánosabb, egyetemes emberi célként pedig az intelligencia életére készült, ha nemesen kívánta betölteni feladatát tanuló évei folyamán. Így „kellett” — a kritikát mellőzzük — eddig is. A benne rejlő emberi lehetőségek nemes hajlandóságoknak egy emberi életen át az egyén, a család, a nemzet: az egész ember élet nyilvánulásaiban való s az emberi lélek méltóságával

mérendő munkájára előkészülni vállalkozott ki-ki, mikor az Egyetem küszöbén átlépett. Nem kis feladat, mert mi az élet tulajdonképpen? A fenti *öntudatosan* történő megvalósulás. Az egyetemi munka részben is, egészben is intellektualis az intelligentia munkája. És mivel innen kerülnek ki az életben vezetésre hivatottak, akik az élet értékéről, megélése céljairól s elveiről komolyabban elgondolkoztak, szélesebb körű *ismereteket* szereztek, komolyan kell venni az egyetemi éveket kivált ma. Ma kivált feladata mindnyájunknak az intelligentia útjaira feljutni törekednie, a megnyilatkozás síkjait kereső lelkét az arra rendelt időben már megvalósult s egyúttal a helyesség jegyében már ellátódott kulturális, ismereti gazdagságunkkal táplálni.

Ez a mai összefoglaló képe az egyetemi ifjúság háborús kötelességeinek, a „dolgok igazi summája“. Törekednie kell az egyetemi ifjúság minden itthon maradt tagjának, akik csak a szebb nemzeti korunkat előkészítő munkából részt kérnek — az emberi méltóságára büszkén öntudatosult egyén életére előkészülni. Ez a távol küzdőkénél nem kisebb rendű kötelessége mindenkinek, aki a nagy világotalakulásunknak fegyvertelen szemlélője bármilyen okból is. S az egyetemi ifjúságnak mindek felett s mindenki másnál előbbre valóan.

Egy pár szót engedjenek még arra, hogyan kapcsolhatók össze az eddig mondottak a szakosztályunk felolvasó ciklusának irányával és céljával.

Az intelligens ember valami nehezen definiálható létező. Az emberi méltóságára öntudatosultság és annak életcélul és elvül tekintése a jellemző vonásoknak összképe, összefoglalása. Életét mindenkinek előtt maga igazgatja, maga rendezi be, még pedig nem a boldogság, hanem annak a jegyében, hogy élete minden nyilvánulására saját legjobb énjének a kielégülése nyomja a helyesség bélyegét. Ez utóbbihoz pedig elvek és megvalósulási biztosítékok kellenek. Az elvek közelebbről az általános etika keretébe tartoznak, a lehetőséget, a biztosítékot pedig egy minél szélesebb körű ismeret anyag biztosítja. Ez intelligens ember más szóval sokat tud. Értelme az ismereti világ lehető nagy területéről, változatossággal tett magáévá elemeket, dolgozott fel élettartalmat.

Itt kapcsolódnak az eddigi gondolatok tervezett felol-

vasásainkhoz. Kitűnt, hogy kötelességként áll mindnyájunk előtt a fenti élet cél s könnyen hozzákapcsolható az az oldalvilágítás, hogy az egy célra indultaknál válhatik a kivitel bizonyos tekintetben és fokig közös munkává. Közülünk ki-ki egy-egy speciális réteget kell, hogy behatóbb tanulmányozás tárgyává tegyen, de nem mellőzhet sokszor sajátjával érintkezőket, sőt bizonyos paedagogiai okoknál fogva nem hagyhat figyelmén kívül néha igen távol eső disciplinákat sem. Cseréljük ki tehát egymással készülésünk eredményeit, hozzá fűződő gondolatainkat. Ismereteink mélyülnek majd, amivel egymásnak hasznos szolgálatot tehetünk.

Vegyük hát ebből a szempontból komolyan s kellő szorgalommal legközelebb meginduló felolvasásainkat.

K. Simon Károly.

Csokonai Vitéz Mihály.

Emlékbeszéd a Csokonai szobornál 1916 november 17-én.

Két vérző nyár futott síró őszbe azóta, amidőn utoljára zendültek fel e szobor előtt ünneplő diákok ajkairól azok a nóták, amelyek a Csokonai Vitéz Mihály nevét halhatatlanítják. Bár még a földön világháború vérzivatarja tombol s „Vérhabbal csinálja szigetté földünket :“¹ most mégis e bús, borongós, havazó novemberi napon eljöttünk e néma szoborhoz, amely beszélni tud és oly sokat mond !

E hallgatag szobor két, korán sírba lépett magyar lángelme emlékét hirdeti. Mintha a mostoha sorsnak nem lett volna elég egy áldozat, hogy még azt is zsákmányul követelte, ki a halhatatlant ércalakba öntötte ! Mindkettőnek testét el kellett emésztetni a halhatatlanság földi templomában számukra helyet biztosító hivatásuk oltárán.

De nem a végzet ellen zúgolódni jöttünk ide mostan, hanem emlékezni, az emlékezet szelíd fénye mellett ünnepelni és örülni annak, hogy a mieink voltak ők. Ide jöttünk az emlékezet fátyláját újra felgyújtani, amelynek lángja e vérviharban már-már halványulni kezdett, hogy a magyar irodalom egén ezelőtt 143 évvel kigyúlt életcsillag lelkünkben újra a régi, tiszta fényvel ragyogjon. Ide jöttünk mi, a debreceni ifjú egyetem polgárai, a legnagyobb debreceni diáknak, a diákok diákjának, az örök diáknak szobrához, hogy szívünk az emlékezet ünnepi hangulatában egyesüljön a Csokonai szellemével és buzduljon fel magas eszményekre. Emlékezünk a mi örök, nagy büszkeségünkről, a haladás, szabadság és testvériség szószólójáról, az igazság, békesség és szeretet nagy hirdetőjéről, a magyarság és magyar irodalom félreismeret és mellőzött bajnokáról, a tudomány- és természetszeretet rajongó hívéről, a prófétai sorsú „Méla Tempefői“-ről, a szenvedések között is vidám költőről,

a csikóbőrös kulacs halhatatlan dalosáról, a „Földiekkal játszó égi tünemény”-²nek, a reménynek édes énekeséről, a Lilladalog esdeklő lantosáról, a magyar tavasz hírnökéről, az új Magyarország modern magyarjáról és mártírájáról.

Mikor Európában a vajúdasok esztendeit élték a népek, mikor a haladás és maradiság egymással a leghevesebb csatát csatázta, mikor úgy tetszett, hogy

„A föld nyög a roppant táborok súlyától,
S részegül a népek vérének árájától”,³

akkor indította ihletett lángszelleme szárnyait merész röpülésre egy fakó debreceni diák, Csokonai, kinek igénytelen külseje, búbájos melódiák mérhetetlen özönét rejtette. Mikor a haladás szöjlőjétől átlengett irodalmunkat egyszerre váratlan megpróbáltatások sújtották, mikor több írónk kezéből hirtelenül kihullott a toll, mert, vagy a halál, vagy a reakció ragadta ki azt, mikor a csapások egymásután csaptak le reánk, mikor nemzetünk szabadelvű vezérei penészes börtönökben sinlődtek, mikor nemzetünk már a magyar honfiúi kötelességének fogalmát is csaknem elfelejtette : ekkor vállalta magára Csokonai az irodalmunk életében támadt ür áthidalását. Mint kiáltó szó a pusztában, úgy csendült bele lantjának szózata a sivár korszak fülébe, hogy annak „hallatára zengjen a föld s az ég”¹¹ Mikor még téli dermedés hönolt szellemi és nemzeti életünkön, az eszmék világában élő lelke egy jobb kor előleheletét érzi már egy boldogabb világét, melyben „A sír is vidám, a halál is kellő.”¹⁴

Magasztos eszméje, amelyért él, hal : a magyar haza, a magyar nemzeti művelődés megteremtése és fejlesztése, az elhanyagolt, mellőzött, megvetett, elmaradt magyar nyelv felmagasztalása volt.

Prófétai lelkének felvillanása „A nemes magyarság felülése”-ben az „emberibb század”¹⁵ a jobb jövő hajnalhasadását látja. Azért harsogja oly merészen riadóját :

„Vége van már vége a hajdani gyásznak,
Lehasadoztak már a fekete vésznek.”

.....
„Kelj fel azért magyar ! álmodból serkenj fel,
Már arcaidra süt e nyájas égi jel.
.....

Lesz még a magyarnak olyan dicső neve,
Amilyen volt a Márs mezején eleve“⁶

Mikor a magyar hon elvesztésétől lehetett tartani, mikor az egyenlőség, testvériség és szabadság nagy eszméit a reakció kérlelhetetlen eszközökkel fojtotta el: Csokonai úgy érezte, hogy eljött az idő teljessége a második hon alapításra, azért akar „Árpád“ írója lenni és ezért akarja felmutatni az első honszerzést.

Az a himnlőhelyes, vézna, kóbor poéta, akinek sápadt arcán a könyvek között átvirrasztott ezer éj emléke ült, akinek gyönyörű szemében ott lángolt a jobb kor reménye, nem csupán lantjával áldozik hazájának, hanem mint képzett esztétikus és nyelvész is. Értekezést ír „A magyar verscsinálásról“, melyben a nemzeti verselésünk törvényeit állapítja meg „Az ázsiai poesisről“, „Az epopoeáról“, „Anacreomról“ s e prózai művek ép úgy, mint a költeményeihez írt magyarázatai, ismeretének bámulatosan széles körét csodáltatják velünk. Mint nyelvész, a leghelyesebb úton haladt. Felkereste a robotoló, egyszerű magyart, felhányta a gyarló énekes könyveket, veszekedő predikációkat. Felkereste a daloló falusi leányt, a jámbor puttonost, hogy fellelje „A nemzetnek ama mohos, de annál tiszteletesebb maradványait“.⁷ Felelevenít régi szókat. Az új szavak alkotására vonatkozólag egész nyíltsággal mondja: „Mintha bizony nekünk meg kellene s meg lehetne azzal az egynehány scythá szóval érni, amit kacagányos apáink lóháton hoztak ki Európába. Csak tudni való dolog, hogy nekünk... több ideáink vannak, mint a dentumogereknek; idea pedig szóval, szó meg ideával jár: hogy ne lehetne hát, sőt hogy ne volna szükség a szavaink számát szaporítani? Ők és az ő eleik mertek a dolgoknak nevet adni: ...no már, szégyen magyar nemzet! ettől a jussodtól is elestél az újabb időben?“⁸

Hazát csak szabad nemzet alapíthat. Szabadságra van szükség a második honalapításnál is. Csak szabad nép haladhat, művelődhetik. A szabadság volt a magyar nemzet éltető eleme, mint a Csokonaié. Azért énekli „A szabadsághoz“ c. ódájában:

„Szép szabadság! óh, sehol sincs,
E világon oly becses kincs,

Mely tenálád nagyobb volna,
 Vagy tégedet kipótolna ?
 Te könnyíted terheinket ;
 Ha bú rágja szíve'inket,
 Biztatsz minket.“⁹

Az Európában testvér nélkül élő magyar szabadsága csak a világbékében és világszabadságban van biztosítva ; ezért e világhódító nagy eszme rezgésbe hozza lantja húrjait a „Konstancinápoly“ — és a „Marosvásárhelyi gondolatok“-ban. Próféta atomással írja e boldog korról :

...,A sötét kárpitok ropognak,
 A szívről az avult kérgék lepattognak,
 Tárházát az áldott emberiség nyitja,
 Édes fiaink sebeit gyógyítja,
 A szeretet lelke a földet betölti,
 Az ember az embert ismét megöleli.“¹⁰

De a prófétát kortársai nem értették meg, ép úgy, mint Lilla, aki szépségével szerelemre gyújtotta. Mint a nép lelkétől lelkezett költő, oly egyszerűen fejezte ki érzelmeit, mint a népdal. A nép barátja volt, azért zendítette meg lantján a magyar nótát. A viszonzott szerelem boldoggá tette. Ekkor a dala úgy csatogott, mint a fülemilée. De a boldogtalan szerelem sem ejtette végkétségbe. Csak zokog, sír, mint maga is mondja :

„Sírok, de sírásom nincs kit érdekeljen,
 Panaszlok, de arra sincs, aki feleljen.“¹¹

Akinek szerelmét zengette : más karjaiba ment. Élete a meg nem értés keserves útjává vált. A megérdemelt elismerés koszorúja helyett csak olcsó dicsőség zaja zúgta körül. A mellőzés, szegénység és csalódás egész életén kísért. E körülmények aztán bús lemondásba és magányba üzték, „Hol a néma fáknak sírva énekelte, Mint égeti mellét a forró szerelme.“¹² Bár reményei meghiusúlnak, bár élete „szörnyű hányattatás“¹³, boldogtalansága azért csak külsőleges volt. A természet szabad kebele, a magány és szabadság egy tisztább, magasabb világba varázsolta ; ezért zengi „A magányossághoz“ : a teremtés ihletének felemelő érzésével :

„Te benned úgy, csak a poéta széllyel,
Mint a villám setétes éjjel,
Midőn teremt új dolgokat,
Semmiségből világokat.“

A Múza csókja ott égett homlokán: Azért tehát hivatás érzete arra kényszeríti, hogy, mint a gyöngyragyló, úgy ő is, saját szenvedései árán teremje meg a magyar irodalomnak ama gyöngyöket, amelyek az ő nevét viselik. Ő költészetét élte. Költeményei élmények, igazságok, amelyeken az irigy idő rozsdát nem, legfőlebb patinát vonhat.

Sok költeményében oly búsán szól hozzánk, mint az ő külső élete, de e reménytelenségében is bevitte felemelő hivatása, isteni küldetése hitében, józan, tiszta, egészséges humorát költészetébe. És ez természetes is e bohém álarcát viselő; nemes érzésű költőnél. Igazán mondotta magáról:

„Az én külsőm olyan, mint a magának hagyott természet;
bensőm hasonló a tavaszhoz, mely, mikor borongós is, játszik
és teremt.“¹⁴

Akinek lelkében egy nemzet bánata zokogott, így is dalolt:

..., Minden kincsével
A világot megvetem.“¹⁵

És valóban csak nevetett a világon minden: a diák tréfákon, nevetett a mulató társaságban, nevetett a Dorottya kínjain, az illendőségi szabályokon. Jó kedvből, ártatlan diák viccből kijátszotta az elavult iskolai fegyelmet, kinevette a legkomolyabb ügyet. Olyan volt, mint kedvelt Anakreonja: kinek humora kellemes, könnyű, „Mint a legszebb kikelet“.¹⁶ A vidámság közé is szép módjával bevitte a halált, a koporsót, a más-világot. A sedes scholastica előtt azzal védekezett, hogy ő csak azért daloltatott a Szilágyi Gábor professzor fülébe, mert tudta róla, hogy nagyon szereti a zenét. A bohóckodás mindig eleme volt. Azért a pedáns szemébe teljes jókedvéből kacagja:

„Bolond az, barátom, aki mindig okos,
Le kell a mord képet néha, néha tenni.“¹⁷

És költőnk le is tevő. Mint vidám diák, szíve teljességéből adja a buzdítást:

„Igyunk, barátim, a komor
Bú lángja nem csatázik,

Ha mádi borral a gyomor,
A kis pokol, megázik.
Igyál! ne! a szőlőgerezd
Levével öblödet fereszd!
.....

Mi gondod a továbbira?
Világodat, hogy éled?
Tekints csak e jó mádira!
Szíved, tudom, megéled!“¹⁸

Haj, de „Szíve megett egy láthatatlan Kéznek nyila belőve állt.“¹² Haj! a vídámság, jó kedv, öröm, tréfa dalnokának, rettenetes csend ülte meg elpusztult világát. A „Lélek halhatatlansága“, mint a sötét sirt megvilágító fáklya, még egyszer ama magánosság sötét világára is rávetette fényét, azért, halhatatlanunk, „Még a halál színe alul is illatozott virtusod.“¹⁹

A szelíd álom testvére elvitte ifjan a kedvelt magányba, amely hű lett hozzá, őrző angyala lett a sír rideg ölén is.

Irodalmunk örök dísze! „Úgy viritál te, mint a májusi rózsza, nem érhetted az ősz.“¹⁹ Ifjan haltál meg, hogy a korai elmúlás fájó érzése közelhozzon szívünkhöz téged, vídám barátunk, rajongott költőnk és diákunk!

Most, mikor emlékezni jöttünk, ismétlem halhatatlan Csokonaink szavait minden diákhöz, minden ünneplőhöz:

„Emlékezz rám, jó szívedből
Ejts egy sóhajtást melledből
És az, mint rózsailat,
A szellőn át házamig hat.“²⁰

Emlékezni jöttünk arról, aki a magyar tavasz hírnöke volt, akinek nagy egyénisége kiragogy költeményeiből. Amit barátodról, Földiről mondasz: elmondhatjuk rólad is, Csokonaink:

„Te tiszta polgár, víg egyenes barát
Mély tudományú, tiszta eszű valál“,
„A természet édes gyermeke, a világ
Tág templomának béavatott fia.“⁵

prófétai lélekkel jósoldad magadról:

„Lesz még az a kor, melybe felettem is
Egy hív magyarnak lantja zokogni fog.“⁵

Valóban alig van költőnk, akinek lantján meg ne zendült volna emléked most sírva, zokogva, majd pedig mosolyogva. Tenéked, aki ember voltál, így esendő, tenéked, aki diák voltál és összeütközésbe jutottál az iskola avult rendjével, tenéked, aki szerelmes voltál és hűtlen lett az, akinek, mint pacsirta, daloltál, tenéked, törekeny testű, most búba merülő, majd kitörő jókedvű, nemes érzésű, büszke szeszélyes, önbecsét érző költő, akinek lantján öröm, bánat, tréfa, világhódító nagy eszmék, világbéke és világszabadság, ez és a más világ, halál és halhatatlanság, az ember egész világa és az egész természet költészetté ömlött át, aki életét költészetté tette, tenéked még emléked is költészetté lett.

„Az érdemes késő maradékra“²¹ joggal hivatkoztál, mert, ime, a XX. században szózatod :

„Harmoniával zeng az égen,
Harsog hegyen, völgyön, cseréken
És minden embert felbuzdít.“²²

Akiket te szerettél, akik téged szerettek és szeretni fognak örökké, akinek örök típusává lettél : a diákok a te Tihanyi Echódat, a te Reményedet éneklük. És mikor egyhangú életük vidámabbra fordul, mikor, mint néked is szokásod vala, a léthei nedvtől csitul el a gondjuk : a te „Szerелеmdal“-od hangzik fel ajkukon. És mig diák lesz : felzendül örökké !

De nemcsak dalaid zsongnak lelkünkben! Nemcsak a diákokhoz szólsz, hanem korunkhoz is van szavad. Felséges urunknak ezt mondd :

„Magyarok királya !... a nagy lelkűség
Él magyarjaidban, él bennök a hűség.“³
„Harcra kél éretted s néki a jutalom
Vagy a halál lészen, vagy a diadalom.“

Harcoló katonáinkat így buzdítod :

„Rajta vitéz ifjak, bajnokok, pajtások,
Im hívnak a dobok, fegyverropogások.
.....

Im a trombitáknak rekedt riadtára
 Reng a magyar bércek megdöbbsent határa ;
 Legyetek hűk, bátrak, védelmező karok,
 Legyetek vitézek egyszóval : magyarok.“¹

A családapáknak ezt mondd :

„Boldog lehetsz, csak jó ember legyél
 Vigán mértékkal élj, szeress és jót tegyél.“²³

A magyar leányhoz így szölsz :

„A semmiség öiök tavába,
 Ifjúkorod javát hiába
 Szép húgom, óh, ne hányd !
 Úgy éld virágít a tavasznak,
 Hogy, majd, ha kebleden megasznak,
 Elvésztek ne bánd.“²⁴

Az elvesztett kedvest siratóknak ezt adod vígaszul :

„... Mennyből szállt belém a lélek
 Ha elvész is e test, jobb részemmel élek.“²⁵

A boldogtalan szerető búcsújául e sorokat írod :

„Édes kincsem, más rózsája
 Isten hozzád, itt a vég !

Élj soká, legyen világod
 Jobb, mint az én életem“.²⁶

Az ember- és világgyűlölőnek ezt kacagod a szemébe :

„Mind bolond, ki nem szeret
 Vágasson magán eret“.²⁷

És végül van az egész magyar nemzethez is szavad :

„Rajta, nemes lelkek, álljunk ki a gátra,
 Már Európában csak mi vagyunk hátra ;
 Hivnak maguk után a többi nemzetek,
 Magyarok, derék nép ! Mit késtek, jöjjetek“.²⁸

*

Óh, te szomorú magyar próféta, ki, mint Atlas, úgy tartottad válladon a magyar irodalom egét rövid egy évtizedes írói pályád alatt, a szabadság szerelme avatott költővé, magyar költővé. Diák életed, költői sorsod tett a halál korai áldozatává és halhatatlanná. Költői képzeleted fénybe öltöztette az alacsony földet, de világosságot hintett még a ragyogó égre is; te vidám, örökké szeretett diákunk, keblünkre zárunk és szívünkbe fogadunk. Emlékedet mindig híven őrizzük.

Óh, magyar Prometheus! Nagy lelked a Kaukázus szikláihoz: a törekeny földi testhez volt láncolva. Szívedet keselyűk tépték: a mellőzés, nyomorúság, csalódás, mostoha sors semmisítették meg reményeidet. De egyszer véget ért szenvedésed. Herakles, a haladás, a fejlődés megszabadított a százados teherből és most már

„A te neved szent marad minálunk“.

Az időberc véröntözte fokán, e világháború idején is áldozunk emlékednek.

Te pedig „A múzsák szózatá“-ra³⁰ a néma síri lakból ércalakba átomolva, a földi mulandóságban a halhatatlanságot e talapzatról hirdeted minekünk.

¹ A nemes magyarságnak felülésére. — ² Reményhez. — ³ Az igazság diadalma. — ⁴ A haza templomának örömnappja. — ⁵ D. Földi sirhalma felett. — ⁶ Magyar! hajnal hasad! — ⁷ A hévség c. anakreoni dalhoz írt jegyzet. — ⁸ Előbeszéd a Kleist „Tavasza“-ához. — ⁹ A szabadsághoz. — ¹⁰ Konstancinápoly. — ¹¹ Déli aggodalom. — ¹² Tüdőgyulladásomról. — ¹³ A magánossághoz. — ¹⁴ A szépség ereje a bajnoki szíven cz. költeményéhez írt levél. — ¹⁵ Josepha kisasszonyhoz. — ¹⁶ Az anakreoni dalokról. — ¹⁷ Az ősz. — ¹⁸ Miért ne innánk. — ¹⁹ Amaryllis. — ²⁰ Búcsúzás egy lyánkától. — ²¹ Búcsú a magyar Musaktól. — ²² Serkentés a nemes magyarokhoz. — ²³ A tengeri háború. — ²⁴ Phyllishez. — ²⁵ A lélok halhatatlansága. — ²⁶ Az utolsó szerencsétlenség. — ²⁷ Az emberiség s a szeretet. — ²⁸ Marosvásárhelyi gondolatok. — ²⁹ Erdődi Lajoshoz. — ³⁰ Gróf Széchenyi Ferencnéhez nyújtott ajánló levél.

A zenei műélvezetről.

Bethoven: Musik ist höhere Offenbarung als jede Weisheit und Philosophie.

Az utóbbi évek zenei krónikái ékesen beszélő számadatakban nyújtanak fölvilágosítást arról, hogy mennyivel intenzívebb zenei életet élünk ma, mint pl. 15—20 évvel ezelőtt. A hirtelen fejlődés okait fürkésző elmék azonban csakhamar megállapították, hogy zenei életünk mai intenzitása inkább csak kvantitatív fejlődést jelent, aminek édes-kevés köze van kulturánk kiszélesedéséhez, elmélyedéséhez. Hiszen köztudomású dolog, hogy nagyszámú koncertjeink zsúfolt nézőterein még ma is kisebb számban van képviselve az az intellektüel elem, amelyik nem időtöltésből, nem divatból és nem zenei hangokból áradó pusztá fizikai gyönyörűség kedvéért keresi föl a magasabb színvonalú muzsika hajlékait, hanem abból a benső ösztön sugalta nemesebb vágyból, amely egyedül a magasabbrendű zenei műélvezetben nyer kielégülést.

Vajjon melyek a zene helyes hallgatásának, élvezésének előfeltételei? Miben különbözik a mi közönségünk Bayreuth, Bécs, Drezda, München, Salzburg és a többi nagy zeneváros boldog publikumától?

Minthogy a zene elsősorban érzékeinkre hat, első föltételünk természetesen az lesz, hogy a hallgató születésénél és szellemi életénél fogva rezonnáljon minden finomabb impresszióra. Hogy én Beethoven, vagy Schumann zenéjét teljességgel élvezhessem, szükséges, hogy lelkem telítve legyen olyan finom benyomásokkal, amilyenek a szerzőt uralták műve alkotása közben. Így azután számtalan részletben reá fogunk ismerni emlékeinkre, hogy bennük újra átéljük érzelmeinket, indulatainkat, fájdalmainkat. Aki nem figyeli, nem gyűjti és nem őrzi lelke élményeit, azt soha nem fogja megindítani valamely idegen műalkotás művészi megnyilatkozása.

A zenei hatásnak ezt a részét, amely csupán psychénkre hat, az esztétika *érzéki* élvezetnek nevezi. A közönség nagyobb része beéri ennyivel is, mert nem sejti, hogy a gyönyör teljességéhez egy másik, nehezebb és hosszabb út vezet, az *értelmi* élvezet megszerzése. Igazi érzés nincs öntudat nélkül, mint ahogy Brabanti Elzát sem elégíti ki a hattyúlovag szerelme, fontosabb neki, hogy kicsoda Lohengrin és honnan jött?

Hogy miben áll a zenei öntudat? A frázisok, motivumok, témák fölfogásában, szerkezeti összefüggésük megértésében. A zeneileg nem képzett fül természetesen csak az egyszerű dalformáig fogékony, ezért népszerűek a dalok, indulók, táncok, egyszerűen az — operettzene. Aki értelmi élvezetre vágyik, annak a zeneművet föl kell fognia úgyis mint egységet, úgyis, mint kisebb szimmetrikus részekre való tagolódást, ehhez pedig a képzetnek állandó szüksége van egy szétbontó és egy szintetizáló tevékenységre.

Valamely zenemű *első* hallásánál az érzéki élvezet praedominál, amely többszöri hallás után fokozatosan csökken, mialatt az értékítéletek mindjobban szaporodnak, míg végre bekövetkezik az értelmi élvezet teljessége. Egyszerű szerkezetű műveknél egyszeri hallásra is tisztába jöhetünk az értékekkel, gondolatokban gazdagabb, konstrukciójukban bonyolultabb művek minden következő hallásánál újabb és újabb szépségek tárulnak elénk. Végül az érzéki és értelmi élvezetek váltakozni fognak bennünk a szerint, hogy melódikus, vagy szerkezeti elemek idézik elő a zenei szépet. Mindenesetre megállapítható, hogy *a szép zenéből fakadó esztétikai gyönyör a laikus számára öntudatlan, a zeneértő számára öntudatos metafizikai hatást gyakorol.*

Hogy ez a hatás minél teljesebb legyen, annak fokozására több mód áll rendelkezésünkre. Legsükségesebb tényező a megfelelő hangulat keltése. Ebben legcsodálatosabb a bayreuthi Festspielhaus. Mire a Parsifal első ütemei fölcsendülnek, anynyira teleszívódunk hangulattal, hogy illúzióink magasabb régiókba vonja képzeletünket. Idetartozik a kamarazenéhez szükséges intim miliő kérdése, a nyugodt kedélyállapot jelenléte és minden olyan tényező, ami a hangulat kérdésével összefügg. A zavartalan élvezetnek egyik legfontosabb kelléke a kitűnő előadás, ami nem szorul bővebb fejtegetésre.

De fontos az a — nálunk kevésbé dívó — felkészülődés is,

amellyel szellemi fogékonyságunkról gondoskcdunk. Mennyivel eszményibb élvezetet nyújt például Lisztnek : Tas so-szinfóniája, ha ismerem a sokat szenvedett firenzei poéta martiriumát, a körülményeket, amelyek Liszt Ferencet komponálásra ihlették, végül a szinfónikus alkotásnak szerkezetét és jelentősebb zenei gondolatait.

A megismeréssel járó fáradság gazdagon jutalmaz : hasonlíthatatlanul magasztosabb zenei műélvezettel kárpótolja a megértő lélekkel és értelemmel várakozó hallgatót.

Kabay Kálmán.

Don Miguel de Cervántes Saavedra: Margit királyné románca.¹

A misére ment áldottan Európa legszebb hölgye,
A világnak névre, hirre legesodálabb drága gyöngye,
Mint szemét, épúgy szívét is elrabolván mind a hősnek,
Aki jénjét s jámborságát megcsodálva áll körötte.
És jeléül, hogy az égnek része-ként jött ő a földre,
Itt az osztrák nap ragyog fel, ott a nyájas regg' köszönt be.
Büszke csillag jár nyomában, mely az éjben tündökölt fel
Egy napon, mely földön-égen siralomnap lesz örökre.

¹ A művelt világ az idén ünnepelte két legnagyobb mesemondója, Shakespeare és Cervántes (1547—1616.) halálának 300-ik évfordulóját. Tudjuk, hogy míg egyfelől a Shakespeare-kultusz hazánkban épen e körülmény kapcsán hatalmasan nekilendült, addig a nagy spanyol költő emlékének felfrissítésére nálunk alig történt valami. A kegyeletnek ebből az adóhátrálékából akarjuk a magunk szerény részét leróni a fentebbi vers közlésével. A költemény a *Don Quijote* nagy költőjének egyik legszebb novellájába, a *La gitanilla* (cigányleány) címűbe van beleillesztve, ahol Preciosa, a szép cigányleány, az uccán énekli el. (Mellékesen: az említett novellából merítette Longfellow a *The spanish Student* című dráma tárgyát.) — Nem kételkedem, hogy a stílus sokak előtt precióznak fog feltűnni, de meg kell jegyez-nem, hogy ez a dagály a spanyol költészet eredendő bűne (?) Ugy-látszik, Cervántes, aki a spanyol prózának utólérhetetlen eredetiségű mestere, néhány versében maga is behódolt a — gongorismusnak! Ez az irány, mely nevét megalapítójától, *Luis Góngorá*-tól nyerte, s mely nélkül a 16. és 17. század irodalma merőben érthetetlen, a stílusnak és a hasonlatoknak abban a dagályában nyilvánult, mely kicsiben itt is megfigyelhető. Megjegyzem, hogy Margit királynénak a versben említett fia a későbbi *IV. Fülöp*. A vers külső formája a spanyol *romance*, melynek két (négy lábú trochäusből álló) sorát újabb szokás szerint egybe írtam. A spanyol népköltészet a rímet nem ismeri, csak az asszonánc egy szabadabb fajtát, melyben egyedül a *végmagán-hangzók azonossága lényeges*. Mint látható, ezt a magyarban szokatlan formát végig megtartottam. Az első sort kénytelen voltam a ritmus rovására kikorrigálni. Az eredetiben így hangzik:

„Salio a la misa de *parida* la mayor reina de Europa.“

— A fordító. —

S mint a csillag fényszikéren jár körül az égi körben,
 Úgy kísérik fogatukkal földi csillagképek őt lenn.
 Itt szakálát csinositja vén Saturnus, s lépte könnyed,
 Bárha lassú; mert a köszvény a gyönyörtől tovaröppen.
 A beszédes isten is jön, síma ajkán bók-özönnel,
 És Cupido fényjegyében, mit rubint és tarka gyöngy fed.
 Ott a mérges Mars közelget, sohse látott képet öltve,
 Délceg ifjú, aki önnön árnyékától visszadöbben.
 Még idebb a nap lakához Jupiter megy, mert a bölcs tett
 Jogelmével szerzett kegynek bármi, könnyen érhető el.
 Ékes arcán Luna fénylik a világi istennőknek,
 S Vénus is leszáll a bájban, mely a mennyet hozza földre.
 Száz picinyke Ganymedes jár alá és fel sürögve
 Fénysugárban dús tetői közt e bűvös égi körnek.
 És hogy a szem ámulattal lássa, mi csak van körülte,
 Mind, a pompa véghatárin túl, a fényüzésbe szökken.
 Drága kelmét hoz Milánó, száz fonálból összeszöve,
 Kincshalommal jő a hindu, s az arab föld dús kenőccsel.
 A gonoszság-verle keblet a kajánság durva szörnye
 Marja, míg a hű spanyol szív örömében égbe röppen.
 Már a jókedv általános és a gondtól messze szökke,
 Mint az örült, zabolátlan átfut uccát és mezőket.
 Száz ajaknak néma csendje halk fohásszá csendül össze,
 És a gyermek elismétli, mit a felnőtt mond előtte.
 Szól az egyik: „Nőjj, emelkedj, s zárd karodba, ifjú tőke,
 Büszke szilfád, sok-sok ezredévig árnyat kapva tőle,
 Hogy lehessen néked üdvöd, szép hazánknak fénye, gyöngye,
 Templomunknak őre, pajzsa, és a mozlim üldözője“.
 Szól a másik nyelv: „Sokáig élj, galambok legdicsőbbje,
 Aki kettős koronájú sasfiúkat adsz e földnek,
 Hogy a karvalyt messze űzzék, a hasító karmú szörnyet,
 S az erényt, mely védtelen fut, büszke szárnyuk óvja, fődje“.
 Egy viszont, ki mindezeknél szívre jobb és észre bölcsőbb,
 Így beszél, míg szeme, s ajka egyaránt jókedvet önt el:
 „Gyöngy, amely ránk Ausztriának kagylójából szállt örökbe,
 Mennyi ármányt meghiusítsz! Mennyi álnok tervet ölsz el!
 Mennyi szívbe önts bizalmat! Mennyi rosszat sújtasz tönkre!
 Mennyi gyilkost visszaretentsz! Mennyi vágy van, mit betöltesz!“
 — Már a pompás nép a főnix templomához ért eközben,

Mely Rómában lángra lobbant, s most hírében él örökre.
 Ott a szentelt kép előtt, min égi hölgyünk lép előnkbe,
 Ki alatt, mert itt szerény volt, most a kék mennybolt a szőnyeg,
 Aki szűz és anya egyben, és az Úrnak lánya s nője,
 Áhitattal térdre hullva, Margaréta így könyörge :
 „Ami adtál, vedd ma vissza, kéz, mely áldást, s üdvöt öntesz,
 Mert hol égi kegy kevés van, ott a bajból jut ki bőven.
 Első zsenyémet áldozom fel néked, égnek drága hölgye ;
 Bárminő is, nézz le rája, vedd fel, ápold, vedd meg őt te !
 S vedd meg atyját is, ki, mintha földi Atlas volna, görnyed
 Érc-súlyától annyi távol tartománynak s égi övnek.
 A királyok végzetéről, jól tudom, csak Isten dönthet,
 S Ő, tudom, nem tesz sohasem mást, mint' amit te kérsz ki tőle“.
 Hogy fohászat így bevégi, új zsolozsmák hangja tör fel
 A magasba, hírül adva, hogy az Üdv leszállt a földre ;
 Véget vetve a misének most, királyi pompa közt e
 Fényes égbolt s büszke szféra fénykörébe visszaröppen.

Gáspár Endre.

Anyámhoz.

Anyám, ne ird, hogy minden elveszett !
 Ne ird, az élet zord, rideg, sivár !
 Hogy zúg a vész fehér fejed felett,
 Hogy rád csak fájó könnyek árja vár !
 E földi lét csalóka fény csupán,
 Mely messze száll az élet alkonyán !

Ne hidd, anyám ! Előttünk fénybe ég
 A szebb jövő, mesék fehér hona,
 Hová nem ér a fojtó földi lég,
 Hová a bánat nem jut el soha.
 Ilyen világot vártál jó anyám,
 Emlékeimnek első hajnalán,

*Kicsiny fiadnak sugtál száz mesét,
Ha szállt a nap, ha jött az alkonyat,
Ha csendes este titkosan zenélt,
Ha ketten jártunk künn a fák alatt,
Mesék... amiknek vége fény csupán,
Ilyen világról álmodtál, anyám.*

*Te mondtad, édes : mást nem adhatok,
Csak büszke főt, mely nem sír — hogyha fáj —
Egy csókot... áldást... fényes álmokat...
Így váltunk egy szép ősznek hajnalán.
...Azóta, messze, nagy lett kis fiad
És érzi, tudja — nem soká virrad!.*

*És most te írod, nincs többé remény,
Kihalt a fény, a tűz, a láng, a vágó,
Körötted minden könnyekről beszél,
A fojtó gond nyugodtan sohse hágy!
Hogy minden néma, árva, bús, sivár,
Hogy rád csupán a sír göröngye vár!*

*Ne így, anyám... ne sírj, remélj, remélj!
Valóra válnak régi álmaink
És újra együtt élünk — te meg én; —
Anyám ne sírj, nekünk az élet int,
Itt sok boldog nap vár reád s reám,
Csak tűrj, csak várj, remélj s szeress, anyám!*

Papp Sándor.

Vajjon megérem-e?...

*Ha egykor elpihen a vészes zivatar
S lecsendesül végre a zajgó csata-zaj ;
Ha az elüldözött,
Fehér béke-galamb visszaszáll fészkére :
Uram csak Te tudod,
Azt a boldog időt vajjon megérem-e ?...*

*Ha majd visszajönnek a fáradt vitézek
S ott harsog ajkukon a győzelmi ének ;
Ha eljön az óra,
Mikor minden arcon ott mosolyg a béke :
Uram csak Te tudod,
Azt a boldog időt vajjon megérem-e ?...*

*Ha majd pipacs virul a vérrózsák nyomán
S rátalál egymásra a fiú s a leány ;
Ha ablakunk alatt
Új életről dalol a víg fülemile :
Uram csak Te tudod,
Azt a boldog időt vajjon megérem-e ?...*

Kelemen Gyula.

KÜLÖNFÉLÉK

Az egyetem megnyitó ünnepélye.

Az egyetem október hó 9-én tartotta ünnepélyes év megnyitását, mely a református nagytemplomban vette kezdetét, ahol a kollégiumi Kántus éneke után Zoványi Jenő professzor úr ünnepi imát mondott. A közönség ezután a kollégiumi díszterembe vonult, ahol dr. Bernolák Nándor prorektor az elmúlt tanév beszámolóját megtartotta és az új tanács elfoglalta helyét. Dr. Láng Nándor e. i. rector az elkövetkező év programját körvonalozta, majd dr. Pap Károly bölcsészeti d. i. dékán intézett néhány meleg szót az ifjúsághoz. Az ülés ezzel véget ért.

Az „Egyetemi Kör”.

Az „Egyetemi Kör” október hó 26-án tartotta alakuló gyűlését. A szünidei fenntartó-bizottság elnöke: Ferenczy Károly kollégiumi szénior, nyitotta meg a gyűlést. Tartalmas beszéd keretében számolt be a bizottság működéséről, majd erőt és kitartást kívánva útjára engedte az első év sok, apró viszontagságain keresztül ment Kört munkája folytatásában. Szeretjük hinni, hogy Ferenczy Károly, — bár kilépett az Egyetem kötelékéből, — továbbra is támogatni fogja a Kört. A közgyűlés Fábián Antal III. é. jh. indítványára, egyhangú lelkesedéssel jegyzőkönyvi köszönetet szavaz múlt évi munkásságáért. Ezután a tisztikar megválasztására került a sor. Elnökké: Almássy Márton IV. é. th. választatott meg, ki keresetlen szavakkal köszönte meg a bizalmat és a Kör programjául a tagok anyagi segítségét és a minden irányú önképzést jelölte meg. Főtítkárrá: Kálmán Béla III. é. jh., főjegyzővé Kovács Lajos IV. é. jh., pénztárnokká Kántor József III. é. th., főellenőrré Müller István I. é. bh., háznaggyá Kovács Béla II. é. jh., a gyógyító szakosztály jegyzőjévé Gönczy József

II. é. jh., választmányi tagokká : Papp Kálmán IV. é. th., László Albert IV. é. th., Mosánszky Lothár IV. é. jh., Zecevic Abdullah IV. é. jh., Vadnay Julia II. é. bh. és Kovács Antal IV. é. bh., mensa bizottsági tagokká : Mosánszky Lothár IV. é. jh. és Hentschel Rudolf II. é. jh., segítő-bizottsági tagokul : Filep Gusztáv IV. é. th. és Kajári Zoltán II. é. jh., a központi választmányba törzstagjaink közül : Ferenczy Károly koll. szénior és ifj. Nizsalovszky Endre kir. járásbíróági joggyakor-nok választatott meg. A'elnökök, titkárok és aljegyzők a 3 szakosztály elnökei, titkárai, illetve főjegyzői. „Az Egyetem“ szerkesztő-bizottságának tagjai : Kiss Zsigmond III. é. jh. főszerkesztő, Kovács Lajos IV. th. felelős szerkesztő, Rázsó Pál III. é. jh. kiadóhivatali főnök ; munkatársak : theologiai karról : Filep Gusztáv IV. é., jogi karról : Gáspár Endre III. é. és végül a bölcsészeti karról : K. Simon Károly IV. é.

Az első közgyűlés november 10-én tartatott meg, melyen Fábíán Antal III. é. jh. indítványára a varsói egyetemnek küldendő üdvözlő távirat határozatott el a lengyel királyság proklamálása alkalmából.

A november 16-án rendezett ismerkedő thea-délutánról lapunk más oldalán szólunk.

Az Egyetemi Kör „Theologus Szakosztálya“

az 1916 október hó 21-én tartott közgyűlésén alakult meg. Elnökké Almássy Márton IV. é. th., — majd miután az „Egyetemi Kör“ elnöke lett az 1916 október hó 31-iki rendkívüli közgyűlésen, — Porzsolt Ferenc IV. é. th. választatott meg. A tisztikar egyebekben a következőleg alakult meg : titkár Thamó Béla III. é. th., főjegyző Sárközi István III. é. th., pénztárnok Kántor József III. é. th., ellenőr Bartha Béla III. é. th., aljegyző Csányi Benjámin IX. é. th., könyvtárnok Huszti Béla III. é. th. lett. Választmányi tagok a következők : Barkász Imre IV. é. th., Dobrossy Zoltán IV. é. th., Nagy Gusztáv III. é. th., Orosz Lajos III. é. th., Csok József II. é. th., Szalay Pál II. é. th., Bodor Jenő I. é. th. és Szabolicska László I. é. th. Egyetemi kör központi választmányba László Albert IV. é. th. és Papp Kálmán IV. é. th.-ok választattak be.

A Szakosztály 1916 október hó 31-iki rendkívüli közgyű-

lésén megállapítja munkaprogramját, mely nem pusztán tudományos jellegű tanulmányok, értekezések stb. tartásából áll, hanem ezek mellett vonzó keretként ének-, szavalat- és zeneszámokból is. Ezen a gyűlésen határozták el a Kör pecsétjének feliratát is a következőképen: „A Debreceni Egyetemi Kör Theologus Szakosztálya 1916“.

1916 november 8-án tartott első rendes gyűlésének programja a következő volt: Felolvasott Porzolt Ferenc IV. é. th. Szavalt Kövér Pál I. é. th. Ének nyitotta meg és zárta be a gyűlést. *Thamó.*

„Az Egyetemi Kör Jogász Szakosztálya“.

Az „Egyetemi Kör Jogász Szakosztálya“ október hó 19-én alakult meg, melynek tisztikara a következő: elnök Rázsó Pál III. é., főtitkár Fábíán Antal III. é., főjegyző Kovács Béla II. é., aljegyző Horváth Dezső I. é., főkönyvtáros Huber Jenő II. é., alkönyvtáros Tolnay István I. é. „Az Egyetem“ jogi munkatársa Gáspár Endre III. é. — Szakosztályunk az október hó 19-én történt megalakulás után azonnal megkezdte munkáját, mely ez évben is a jogász ifjúság jogos érdekeinek védelmét, szellemi továbbképzését s a háborús jótékonyági akcióban való részvételt tűzte ki célul. E végből mindenek előtt megalakult a „Háborús Segítő Bizottság“, melynek programjába a már említett célon kívül az önálló működéssel rendezett gyűjtések is felvételtek. A bizottság elnökévé Fábíán Antal III. é. hallgató választatott meg, — tagok a szakosztály tagjai. Megemlítendő, hogy a szakosztály tagjait rövid idő múlva karakterisztikus s az egyetem színeit magában foglaló jelvénnnyel fogja ellátni, egy testté tömörülésünk előmozdítása végett. Sokkal fontosabb ezeknél a szakosztálynak a jogász ifjúság anyagi érdekeinek érdekében tett lépései. Először is állasközvetítő-bizottság szerveztetett, — másodsor s főképen az elavult viszonyoktól megválni nem akaró munkaadók (legnkább ügyvédek) méltánytalanul csekély díjazása által kikényszerített „Memorandum“, melyet a jogász ifjúság a díjazások felemelése végett nyújtott be az ügyvédi Kamarához. Köztudomású, hogy Debrecenben még igen rendezetlenek a fizetési viszonyok, holott az ország más városaiban a mai

abnormis viszonyok követelményeinek inkább megfelelők. — Hisszük, hogy méltányolni is fogja a Kamara a jogászok ama kívánságát, hogy az ifjúság megélhetése biztosíttassék. „Nagy szükségükben minden állást kénytelenek elfogadni a joghallgatók“ — s éppen ezek váltották ki „a mai immár tarthatatlan állapotokat“, melyek a „rég, békés idők boldog emlékü 40—60 koronás fizetési viszonyait mutatják“. A beadványt Kiss Zsigmond III. é. joghallgató szerkesztette. Ezeken kívül a szellemi továbbképzés érdekében elhatározott, hogy tudományos felolvasások fognak tartatni.

Kálmán Béla.

Az Egyetemi Kör „Bölcsészeti Szakosztálya“

folyó évi október hó 7-én tartotta alakuló közgyűlését. A szakosztály a múlt évi tisztikar és a szünidei fenntartó-bizottság lemondása után megválasztotta tisztviselőit. Elnök lett : Igmándy Nagy József II. é. bh., főtítkár Pröhle Vilma II. é. bh., főjegyző Kovács Endre IV. é. bh., pénztárnok Pokoly Kálmán I. é. bh., ellenőr Müller István I. é. bh., aljegyző Mihálcz István I. é. bh., „Az Egyetem“ munkatársává K. Simon Károly IV. é. bh.; választmányi tagok : IV. évről : Kovács Antal és Molnár András, II. évről : Tauszig Mária és Vadnay Julia, I. évről Lengyel Ilona és Mezőörsi Nagy Dalma. Központi választmányi tagok : Kovács Antal IV. é. bh és Vadnay Julia II. bh.

A megválasztott tisztikar azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a Szakosztályt eddigi tétlenségéből kiemeli s egy, a mai viszonyokhoz mérten virágzó szakosztályi életet teremti. — Főképen nagy súlyt fektet a tudományos felolvasásokra, melyeket a tagok tartanak a közgyűléseken.

Igmándy.

Beiratkozott egyetemi hallgatók száma.

theologiai karon : 63, jog- és államtudományi karon : 169, végül a bölcsészeti karon : 33, kik közül 11 nő hallgató.

Halottak napján

az Egyetemi Kör megkoszorúzta Szathmáry Lajos theológus sírját a Hatvan-utcai temetőben.

Gyermeknap Debrecenben.

Okt. hó 21—22-én a Debreceni Patronázs-Egyesület gyermeknapot rendezett. A gyűjtésben az egyetemi hallgatók közül igen sokan vettek részt; a nagys. rector úr külön meg is köszönte ifjúságunknak a jótékony cél érdekében kifejtett buzgóságát.

Hőseink.

A világháború öldöklő pusztításai újabb áldozatot követelnek mindnyájunktól. Míg a harctéren ezernyi veszély és szenvedés, addig az itthonlevők az aggodalom, nélkülözés és a drágaság igáját kénytelenek hordozni. Ifjúságunk nagyrésze nem könyvvel kezében, hanem karddal, fegyverrel küzd egy jobb jövő kivívásáért, az itthonlevők épsége- és megvédelmezéséért. Egyetemünk hallgatói közül, kik a harctéren küdenek új áldozatok: Révész Lajos végzett theologus és bölcsészethallgató, 3. h. gy. ezr. zászlós, ki az olasz harctéren hősi halált halt: — Másik áldozat: Kormány Lajos jogszigorló, honvéd-önkéntes szakaszvezető, ki ifjú életének 24. évében f. évi szeptember hó 11-én a cholmi (Oroszlengyelország) kórházban rövid szenvedés után hősi halált halt.

„Szép és dicső dolog meghalni a hazáért!”

Az Egyetemi Hallgatókat Segélyező Egyesület

gyógyító szakosztályának jegyzője: Gönczy József II. jh. az orvosurakhoz szóló igazolványokat, valamint a Bika fürdőben kedvezményes fürdőjegy váltására jogosító igazolványokat d. u. 6—7-ig állítja ki az Egyetemi Kör helyiségében.

Népszerű Főiskolai előadások.

Egyetemünk tanácsa az idén úgy, mint a múlt évben Népszerű előadásokat rendez. Az előadások nov. hó 13-án kezdődtek és dec. 16-áig tartanak, III. sorozatból állanak: I. Hétfői napokon, még pedig, nov. 13-án este 6 órakor dr. R. Kiss István egyetemi tanár: Mi volt a székelység a magyarságnak? nov. 20, 27. és dec. 4, 11. napjain este 6 órakor dr. Milleker Rezső. egyetemi tanár: A politikai földrajz alapvonalai. II. szerdai napokon, még pedig, nov. 15-én este 6 órakor dr. Bernolák

Nándor egyetemi tanár : A büntettek elnyomása. Nov. 22, 29. és dec. 6, 13. napjain dr. Haendel Vilmos egyetemi tanár : Választó-rendszerek. III. szombati napokon, még pedig nov. hó 18, 25. és dec. 2. és 9. napjain este 6 órakor dr. Láng Nándor egyetemi tanár, e. i. rector : A szobrászat törvényei és története. (Vetített képekkel.) I. Antik kor. Végül dec. hó 16-án este 6 órakor dr. Pokoly József egyetemi tanár : A nemzet és állam szerepe az egyetemes történelemben.

Az összes előadások látogatására jogosító belépti-jegy ára 2 korona ; a hétfői, szerdai, illetve szombati sorozatokra külön-külön 1—1 korona. Felülfizetések, jótékony célra való tekintettel — a tiszta jövedelem felerésze a háborútól sújtottak segélyezésére, felerésze a háborúban hősi halált halt egyetemi hallgatóknak emelendő emlék alapjára fordíttatik — szívesen fogadtatnak és nyilvánosan nyugtáztatnak.

A nov. hó 18-án megtartott előadással kapcsolatban és azt megelőzőleg egyetemi közgyűlés tartatott Erzsébet királyné emlékére. A közgyűlés tárgya : dr. Láng Nándor e. i. rector „Erzsébet királyné emlékére“ c. emlékbeszéde volt, mely után a tanfolyam sorozatos előadása következett.

Az előadások iránt állandó, meleg érdeklődést tanúsít városunk közönsége.

Doktoravatások az egyetemen.

F. isk. évben három doktoravatás volt egyetemünkön : Angyal István, Békéssy István és Teleky Sándor urak avatattak fel ünnepélyes aktussal jogtudományi doktorrá. Gratulálunk !

Kántus ünnepély.

Vajday Nagy Lajos—Dobozy Erzsébet emlékére f. nov. hó 18-án a kollégiumi kántus igen sikerült ünnepélyt rendezett, melynek programja a következő volt :

1. Gyászenek. Id. Sz. Nagy Károlytól. Énekelte a Kántus.
2. Megnyitó beszéd. Tartotta : dr. Kun Béla a kollégiumi Kántus felügyelő tanára.

Jutalmazottak megnevezése.

3. Ima. Abt Ferencről. Énekelte a Kántus.

4. Szaval : Thamó Béla III. é. th.
5. Az ifjú vágya. Schubert Ferenctől. Énekelte a Kántus.
6. Felolvasás : Orosz Lajos. III é. th.
7. Négy dal (1916. az évben I. pályadíjat nyert mű). Lányi Ernőtől, énekelte a Kántus.

Az „Országos Bírói és Ügyészi Egyesület“

debreceni internátusában jelen isk. évben 7 egyetemi hallgató nyert elhelyezést, — nagyjából bírák és ügyészek fiai. Mint halljuk az idén is rendeznek a növendékek a múlt évben már közkedvelt thea-délutánokat.

Az „Egyetemi Kör“ ismerkedő thea-délutánja.

November 16-án megtartotta a Kör thea-délutánnalegybekötött ismerkedőjét, az Arany Bika kishangverseny termében. Megjelentek az egyetemi professzorok nejeikkel s csaknem az egész ifjúság. Az ismerkedést kabaré előzte meg, melyet Almássy Márton egyet. körü elnöknek az ifjúság szelleméről, céljairól tájékoztató szavai vezettek be. Szerepeltek a műsoron Garay Etta bh. komoly szavalattal, Vádnay Júlia bh. és Kiss Zsigmond jh., Fábian Antal jh. kollegáknak a mai életből vett páros jelentével. Az egyes számok előtt Pröhle Vilma bh. conferált. Utánok Magyar muzsikája mellett kezdetét vette az ismerkedés s a társaság kellemes hangulatban maradt együtt mintegy kilenc óráig. Az estét pár táncdarab rekesztette be, a háborús idők komolyságára tekintettel csupán egy pár utánok egy kellemes délután emlékével búcsúzott el ki-ki régi és új ismerőseitől — viszontlátásra a következő hasonló körü délutánig.

K. S. K.

Csokonai ünnepély.

A Debreceni Egyetemi Kör f. november hó 17-én Csokonai születésének 143. évfordulója alkalmából ünnepélyt rendezett. D. e. 10 órakor az Egyetemi Kör helyiségéből vonult fel az egyetemi ifjúság a Csokonai szoborhoz, ahol a „Tihanyi Echohoz“ c. dal eléneklése után Filep Gusztáv IV. é. th. beszédet

mondott a halhatatlan költőről, legnagyobb debreceni diákról és szobrára koszorút helyezett. A „Csikóhőrös kulacs” eléneklése után a kollégium Kántus termében folytatódott az ünnepély, ahol K. Simon Károly IV. é. bh. emlékezett meg Csokonai-ról. László Albert IV. é. th. tárogató száma, Orosz Lajos III. é. theologus szavalata, majd a Himnusz eléneklése fejezte be az ünnepélyt. Az ünnepély II-ik része az idő kedvezőtlen volta miatt volt az énekteremben, ugyanis eredetileg a Csokonai sírjánál akarta az ifjúság megtartani.

Erzsébet királyné ünnepély.

Ugyancsak Egyetemi Körünk f. november hó 19-én, vasárnap d. e. 11 órakor Erzsébet királyné emlékezetére ünnepélyt rendezett a kollégiumi díszteremben, melyen a lengyel királyság visszaállítását is ünnepelte. Az ünnepélyt Almássy Márton Egyetem-Körünk elnöke nyitotta meg. Az ünnepi beszédet dr. R. Kiss István egyetemi tanár tartotta, mivel dr. Bernolák Nándor prorektor hivatalos ügyben Pozsonyba utazott. Garay Etta I. é. bh. szavalattal szerepelt, — az ünnepélyt a Kántus énekszámá nyitotta és zárta be.

Legszebb

kalap- és uri-divat ujdonságok

Frank Testvéreknél

Ferencz József-utca 50. szám.

Telefon
7-49.sz.

Egyetemi hallgatóknak 5% árkedvezmény.

Thaisz Arthur

**PAPIROS ÁRUHÁZ
Debrecen,**

Ferenc József-u. 7.
Bika-szálloda
mellett.

Legelőnyösebb beszerzési
forrás: papir-, író-, rajz-,
festő és irodacikkek, festő-
minták és képes-lapokban.
Nyomtatványok, névjegyek
♦♦ legszebb kivitelben. ♦♦

Bármely
sósorszesznél
sokkal hatásosabb a

Palma

üdit, erősít, fiatalít.

Kapható mindenütt
és a gyártási
telepen

Dr. Szelényi Árpád
,Kossuth' gyógyszertárában
Debrecen.

Női modell kalap

különlegességek minden
idényre, úgyszintén szo-
badíszek és dekorációk,
sírkoszorúk a legizlése-
sebb kivitelben és leg-
olcsóbbanszerezhetők be
nagyban és kicsinyben

JÜNKER HENRIK

művirág, díszdoll és sír-
koszorú gyárában. Deb-
recen, Ferenc József-út
26/b. sz. Gambinussal
szemben. Telefon 5-53.

JOGI MŰVEK,

jogi jegyzetek, theo-
logiai művek, jegy-
zetek és más köny-
vek dús választék-
ban **fél áron**
kaphatók a

HARMATHY

antiquariumban

Debrecen,

Fűvészkert-utca 14.

**Írószerekből dús raktár.
Mérsekelt árak!**

A debreczeni magyar királyi tudományegyetem népszerű főiskolai tanfolyamán tartott előadások.

SAJTÓ ALÁ RENDEZI BERNOLÁK NÁNDOR

Eddig a következő füzetek jelentek meg
és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Pokoly József, A háború	—80
Kiss Géza, Háború és jogrend	—60
Kovács Gábor, A háború közgazdasági okai és hatása	1—
Darkó Jenő, Az ősmagyar hadiszervezet és taktika	—60
Teghze Gyula, A háború és a nemzetközi jog	1—
Dr. Kenézy Gyula, Háború és sebgyógyítás	1:50
Lencz Géza, A háború etikai megítélése	—60
Tankó Béla, A háború értékelméleti jelentősége	—60
Haendel Vilmos, A hatalmi csoportok erő- mérlege	—60
Iványi Béla, A magyar tűzérség fejlődésének vázlata a XV. és XVI. században	—80
Mitrovics Gyula, Az aesthetika alapvető elvei	1—

A további füzetek sajtó alatt vannak. :: Részletes
tájékoztató jegyzéket kívánatra díjtalanul küld:

CSÁTHY FERENCZ

magy. kir. tudományegyetemi könyvkereskedése Debreczen.

Debreczen legrégibb
könyv-, zenemű- és
papírkereskedése.

Modern antiquarium.
Könyvkötészeti és
nyomdai munkák
felvétele.

Alapítva 1805.
évben.

Telefon-Interurbán
296. szám.

Csáthy Ferencz

m. kir. tudományegyetemi könyvkereskedése
és könyvkiadó vállalata

Debreczen

Ferencz József-ut 8. sz.

A debreczeni m. kir. tudományegyetemen használatban
levő összes tan- és segédkönyvek, jegyzetek üzletemben
állandóan kaphatók. Az egyetemi haligató urak részére,
kívánatra vidékre is, díjtalanul megküldöm a debreczeni
m. kir. tud. egyetemi útmutatót, mely nemcsak a hasz-
nálatban levő tankönyvek jegyzékét tartalmazza, de tá-
jékoztatóul szolgál úgy az alapvizsgák, mint a szigor-
***** latokra vonatkozólag is. *****

Az irodalom minden újdonsága üzletemben állandóan
kapható. Nagy raktárt tartok bel- és külföldi irodalmi
művekben. Különös súlyt helyezek tudományos művekre,
így jogi-, közgazdasági-, philosophiai-, nyelv- és törté-
nettudományi-, theologiai-, orvosi- és természettudományi
művekre stb. Bármilyen nyelven megjelent könyvek
***** általam gyorsan megszerezhetők. *****

